

ZEE LAND

**DE ZEEUWSE ZAKEN
VOOR DE TOEKOMST
VAN NEDERLAND**

OZO

GEACHTE LEZER,

Geachte lezer,

Via deze weg worden de Zeeuwse Zaken gepresenteerd die Zeeland naar voren wil brengen bij de programmacommissies voor de Tweede Kamerverkiezingen op 17 maart 2021. De Zeeuwse Zaken hebben betrekking op de toekomst van Nederland (2021-2025).

Parallel aan het opstellen van deze Zeeuwse Zaken wordt er op dit moment onder leiding van dhr. Wientjes hard gewerkt aan een compensatiepakket voor het niet doorzetten van de verhuizing van het Korps Mariniers naar Vlissingen. Hiernaast staat momenteel vanzelfsprekend in heel Nederland de coronacrisis centraal. Een crisissituatie die ook in Zeeland iedere dag merkbaar is.

De verkiezingen zullen gaan over de toekomst na de coronacrisis. Bovendien zullen naar verwachting ook de voorstellen van dhr. Wientjes rond die tijd zijn uitwerking hebben gekregen.

Graag zou Zeeland middels deze Zeeuwse Zaken dan ook over deze ontwikkelingen heen willen kijken en van de gelegenheid gebruik maken om de Zeeuwse Zaken voor Nederland (2021-2025) te presenteren.

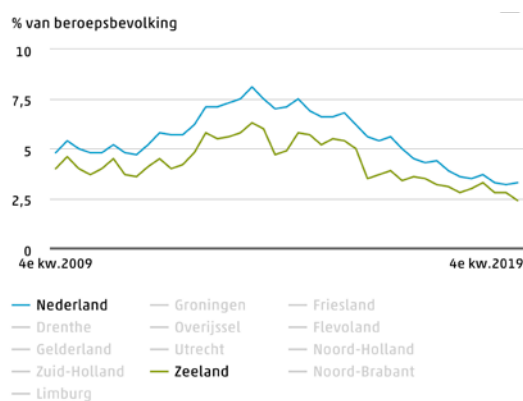
Zeeland is een bijzondere regio vergeleken met de rest van Nederland. Er wonen hier 383.032 Nederlanders (januari 2019) op een oppervlak van 2.933,44 km (1.782,12 km² land en 1.151,32 km² water). Zo is Zeeland in zijn geheel zelfs groter vergeleken met de hele Randstad. Er is in Nederland dan ook geen gebied te vergelijken met Zeeland.

Het is een regio die zijn bijdragen levert aan de 'BV Nederland'. Zo heeft Zeeland een economie die stabiel is, met tussen 2014 en 2018 een groei van gemiddeld 2,3% (CBS, 2020). Bovendien is het de regio die al jaren de laagste werkloosheidscijfers van Nederland heeft.

De bijzondere eigenschappen maken Zeeland de regio van mogelijkheden. Zo zijn er nog woningen voor een acceptabel bedrag te vinden, liggen hier in verschillende sectoren de banen voor het oprapen, en het is het er bewezen aangenaam om wonen, werken en recreëren met elkaar te combineren.

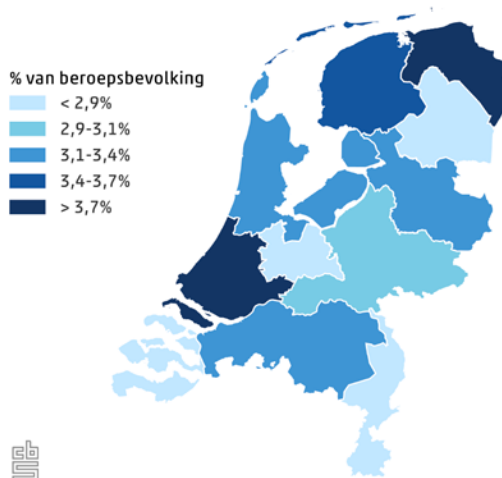
Daarenboven is er in Zeeland plek genoeg om te werken aan de toekomst van Nederland. Voornamelijk omtrent terreinen die in de Haagse politiek momenteel extra aandacht vragen, zoals het vormgeven van de energietransitie en de verhoudingen omtrent werken, wonen en leven voor het oplossen van de stikstofcrisis.

In Zeeland werken bedrijven, kennisinstellingen en overheden er dagelijks aan om deze mogelijkheden te benutten, maar zij kunnen op verschillende terreinen wel een steuntje in de rug gebruiken van het Rijk. Hiervoor vraagt Zeeland aandacht bij de volgende Tweede Verkiezingen op 17 maart 2021.

Werkloosheid, 4e kwartaal 2019

Klik op een provincie om de ontwikkeling te bekijken.

AANTREKKELIJK ZEELAND OM TE WONEN, TE WERKEN EN TE LEVEN

In 2015 riep het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de Zeeuwen uit tot de gelukkigste mensen van Nederland. Het is dan ook bewezen prettig om in Zeeland te wonen, te werken en te leven. Om Zeeland ook in de toekomst aantrekkelijk te houden, wordt er in Zeeland hard gewerkt aan zorg, onderwijs en bereikbaarheid. Niet alleen voor de Zeeuwen die er nu wonen, maar ook voor de toekomstige Zeeuwen die in Zeeland hartelijk welkom zijn. Van het Rijk verwachten we dat de bijzondere kenmerken van Zeeland ook worden gewogen in de verdeelmodellen van het Gemeente- en Provinciefonds, zodat de overheden samen met de instellingen en bedrijven hun bijdrage aan de BV Nederland kunnen leveren. Op de hieronder beschreven vlakken zou het Rijk de inspanningen van de Zeeuwen kunnen versterken.

ZORG

Door de bijzondere demografische en fysieke kenmerken van Zeeland is het in deze regio moeilijk om voor iedereen de zorgvoorzieningen toegankelijk te houden. Zeeland doet er zelf alles aan om de zorg zo efficiënt mogelijk te organiseren, zoals het oppakken van het project Zeeuwse Samenwerking Sociaal Domein (het herontwerpen van de samenwerkingsverbanden en overlegstructuren). Maar het lukt Zeeland niet alleen en er is dan ook hulp van het Rijk bij nodig.

Om de zorg beschikbaar te houden, vraagt Zeeland het Rijk om meer middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de decentralisaties in het Sociaal Domein door de gemeenten en om bij de nieuwe verdeelsystematiek van het gemeentefonds (per 2022) in het sociaal domein rekening te houden met de bijzondere kenmerken van Zeeland. Zeeland blijft creatief bij het zoeken naar oplossingen omtrent het sociaal domein, maar zonder extra steun van het Rijk gaat het lastig worden om de zorgvoorzieningen, die in de rest van Nederland als normaal worden gezien, nog te kunnen betalen.

ONDERWIJS

De ambitie is een duurzame, betaalbare en bereikbare onderwijs- en onderzoeksinfrastructuur. Zowel door een hoogstaand aanbod van nicheopleidingen en onderzoek als van een aantrekkelijk onderwijsaanbod van reguliere opleidingen. Het aantal leerlingen daalt echter en de verwachting is dat deze trend zich zal voortzetten. Er worden dan ook oplossingen bedacht om hiermee om te gaan.

Bèta Campus

Door gefaseerde ontwikkeling van Bèta Campus Zeeland, oprichting van het Joint Research Center en uitbreiding van het aanbod met de Engineering track, krijgt de samenwerking tussen onderzoek en onderwijs een extra impuls. Omdat het bedrijfsleven zich hierbij aansluit, wordt de doorstroming van onderzoekskennis naar de praktijk geïntensiveerd. In en buiten de regio bestaan al veel bilaterale banden tussen de onderwijs- en onderzoeksinstituten, overheden en organisaties. Er is een breed gedragen ambitie om krachten en financiering te bundelen om gericht te werken. Met steun van het Rijk willen we deze koers doorontwikkelen en een (grensoverschrijdend) onderzoekscentrum Water, Energie, Voeding rondom Klimaatvraagstukken en Zeespiegelstijging realiseren.

Kennis en Innovatienetwerken

In Zeeland wordt in sectorale samenwerkingsverbanden tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven, gewerkt aan het bevorderen van kennis en innovatie. Deze netwerken hebben behoefte aan een 'fysieke infrastructuur': technologie-parken, fieldlabs en incubators. Vanuit deze faciliteiten wordt gewerkt aan de valorisatie en het testen van innovaties en onderzoek. Extra bekostiging vanuit het Rijk zou deze ontwikkelingen -en daarmee de innovaties in het brede MKB bespoedigen.

Onderwijs- en kennisinfrastructuur

In Zeeuws-Vlaanderen zijn StartGroepen opgezet om uitstroom van peuters naar gratis opvang in Vlaanderen te voorkomen. Hiermee wordt de instroom naar het Zeeuws Vlaamse onderwijs gestimuleerd en worden de overlevingskansen van de scholen vergroot. Aan het Rijk wordt gevraagd om van financiële steun en versoepeling van de regelgeving voor het behouden van de PO en VO scholen.

Ook in andere delen van Zeeland staan scholen onder druk wegens dalende leerlingaantallen. Er wordt nauw samengewerkt om de noodzakelijke transitie op te kunnen vangen. Het Centrum Toptechniek in Terneuzen is daarvan een mooi voorbeeld. Door traditionele examenregels voor kaderleerlingen, dreigen dergelijke succesvolle initiatieven echter te worden belemmerd. Ook hier wordt aan het Rijk gevraagd om versoepeling van de regelgeving.

Maritiem en groen onderwijs zijn ook voorbeelden die passen bij Zeeland en van groot belang zijn voor de economie en samenleving. We willen deze vormen van onderwijs daarom innoveren en uitbouwen. Extra bekostiging vanuit het Rijk is nodig om deze ontwikkelingen versneld door te voeren.

WONEN

Het woningbestand in Zeeland moet de komende jaren verder worden aangepast aan eisen van de volgende generatie inwoners. Dat is mede vanwege de demografische ontwikkeling een heel andere opgave dan elders. Zelf neemt Zeeland initiatief door het opstellen en uitvoeren van een woonagenda met gemeenten en het inzetten van een subsidieregeling. Vooruitkijkend naar 2040 ziet Zeeland een aantal woonopgaven die op de regio afkomt, waarbij de gemeenten hulp nodig zullen hebben.

De belangrijkste opgaven zijn:

Een toekomstbestendige woningvoorraad

In Zeeland liggen de opgaven voor een belangrijk deel in de bestaande voorraad: niets doen kost meer geld dan het aanpakken van de bestaande voorraad. Hoe maken we de bestaande woningvoorraad in de wijken en dorpen toekomstbestendig (zowel demografische als op het gebied van verduurzaming).

Toekomstgericht programmeren

Toevoegen van de juiste woningen aan de voorraad met focus op kwaliteit. Bij nieuwbouw gaat het om meer dan enkel 'bouwen, bouwen, bouwen' en ligt de focus meer op de kwaliteit (toevoegen van de juist woningen aan de voorraad).

Inspelen op trends

Verder worden we als overheden geconfronteerd met trends en ontwikkelingen die om een antwoord vragen, zoals bijvoorbeeld het flexwonen, huisvesting arbeidsmigranten, etc. Hiervoor zullen we meer moeten innoveren en experimenteren.

Om als Zeeland gedeeld perspectief te realiseren stellen gemeenten, provincie en belanghebbenden samen een woonagenda op. In de woonagenda geven de samenwerkende partijen in Zeeland aan waar zij de komende jaren op willen inzetten. *Van het Rijk heeft Zeeland financiële ondersteuning nodig die passend zijn bij deze transitie.*

Bereikbaarheid

Afstanden in Zeeland zijn groot en de eilanden zijn verbonden door kwetsbare en kostbare verbindingen. De exploitatie van goed openbaar vervoer wordt steeds ingewikkelder en de autoafhankelijkheid wordt groter. Dit maakt dat Zeeland een kwalitatief bereikbaarheidsprobleem heeft, vooral in relatie tot onderwijs en zorg. Zeeland is bezig met het doorontwikkelen van nieuwe mobiliteitsconcepten. Op basis van slimme mobiliteit wordt maatwerk met kleinschalige vervoersinitiatieven geboden.

Mondiale ontwikkelingen op het gebied van klimaat en logistiek stellen de havens voor grote, gedeelde opgaven. Internationale samenwerking versterkt de havens en verstevigt de concurrentiepositie. Een gelijk speelveld en goede bereikbaarheid van de Zeeuwse havens is daarbij van groot belang. Verbetering van de ontsluitende spoorinfrastructuur is noodzakelijk.

Zeeland vraagt het Rijk te investeren in een goed openbaar vervoerssysteem en vooral slimme mobiliteit met maatwerkvervoer. Naast kleinschalig en vraagafhankelijk vervoer heeft Zeeland nog wel de behoefte aan snelle verbindingen voor grotere groepen reizigers zowel binnen als van binnen naar buiten de regio.

Dit betreft de Zeeuwse spoorlijn en aanvullend én aansluitend daarop sterke hoogwaardige OV verbindingen met de bus. Met name in Noord-Zuid richting: de lijn Gent – Terneuzen – Goes – Zierikzee – Rotterdam. Een goede dienstregeling in het NS-spoorboekje tussen Zeeland en de rest van Nederland is noodzakelijk om studeren en werken in Zeeland aantrekkelijker te maken.

Hoewel Zeeland betrekkelijk weinig dagelijkse files kent, is de bereikbaarheid over de weg kwetsbaar. Er is maar één autosnelweg, de A58 van Bergen op Zoom naar Vlissingen. De verbinding van Goes via de Westerscheldetunnel naar Terneuzen en verder naar Gent is eveneens een verbinding van hoge kwaliteit. Op deze toekomstige Rijksweg wordt nu nog tol geheven om de kosten van de Westerscheldetunnel terug te verdienen. *Zeeland bepleit hulp van het Rijk voor het tolvrij maken van de Westerscheldetunnel.*

De verbindingen tussen de eilanden en van en naar Zeeland via bruggen, tunnels en dijken zijn zeer kwetsbaar en kostbaar in beheer en onderhoud. De kwetsbaarheid geldt met name voor de verbindingen naar het noorden richting Rotterdam maar ook voor de A58 (bijv. Knooppunt Markiezaat). Het merendeel van deze wegen bestaat uit twee keer één rijkstrook. De meest kwetsbare verbinding is dan de route via de Zeelandbrug en Rijksweg N59 naar Hellegatsplein en verder. De capaciteit wordt tijdens drukke toeristische dagen volledig benut en bij een calamiteit wordt Zeeland praktisch onbereikbaar.

TOERISME & VRIJETIJDSECONOMIE

9,2% van de totale werkgelegenheid (181.000 banen) in Zeeland is te vinden in de toeristische sector.

Met 18,6 miljoen overnachtingen en 42 miljoen dagbezoeken in Zeeland (gegevens 2018) is de vrijetijdseconomie van groot belang is voor Zeeland en voor Nederland als geheel.

In totaal genereren de uitgaven van bezoekers een waarde van € 1,85 miljard.

De impact van de vrijetijdseconomie vertegenwoordigt ook een grote maatschappelijke waarde en doet een beroep op de openbare ruimte, infrastructuur/bereikbaarheid en (publieke en private) voorzieningen. Een goede balans tussen recreatie/economie, natuur/landschap, samenleving/leefomgeving, inwoners en gasten is voor een toekomstbestendige sector van groot belang. Daarom kiest Zeeland voor groei in kwaliteit in plaats van kwantiteit.

Met de verwachte groei van toeristen naar de Nederlandse kust zullen we nog meer moeten doen om het systeem robuuster te maken en de balans te behouden. Mede met inzet van de gebiedsgerichte aanpak Stikstof versterken we natuur en landschap. Op dit moment onderzoeken we mogelijkheden voor duurzame vervoersmiddelen langs de kust en bereiden we pilots voor rondom (toeristische) mobiliteit. *Van het Rijk vragen we steun bij recreatieve zandsuppleties. Daarnaast is Zeeland gebaat bij een goede (landelijke) kennisinfrastructuur en departement overschrijdende regie vanuit het Rijk.*

LANDBOUW & VISSERIJ

Als een van de grootste akkerbouwprovincies van Nederland en een van de belangrijkste centra voor de handel in vis en schaal- en schelpdieren in Europa, is Zeeland zowel letterlijk als figuurlijk een voedingsbodem voor Nederland en Europa. De Zeeuwse landbouw- en visserijsector staan voor stevige opgaven. De transitie naar een meer volhoudbare landbouw die bijdraagt aan klimaat- en biodiversiteitsdoelstellingen is ook een bouwsteen voor een economisch krachtig Nederland. Het ruimtebeslag op de Noordzee, de Brexit, de aanlandplicht en het verbod op pulsvisserij trekken een zware wissel op de Zeeuwse (kotter)visserij.

Aan het Rijk wordt gevraagd om in de regelgeving rekening te houden met de belangen van deze bijzondere Zeeuwse sectoren en om samen met ons de nota landbouw, natuur en voedsel tot uitvoering te brengen. Zo blijft Zeeland een grote én gezonde voedingsbodem voor Nederland.

ENERGIETRANSITIE & KLIMAATADAPTATIE

De aarde warmt op, de zeespiegel stijgt en we hebben vaker te maken met extreem weer. Zeeland wil verdere opwarming voorkomen. Dit kan door over te stappen op duurzame vormen van energie. Zeeland beseft dat samenwerking hierbij cruciaal is en werkt daarom aan een Zeeuwse Klimaatadaptatie Strategie.

Zeeland heeft hierin al grote stappen gezet: meer dan 50% van de elektriciteit in Zeeland wordt al met wind en zon opgewekt, en het Zeeuwse haven- en industriecluster is de grootste waterstofgebruiker van Nederland. Het platform Smart Delta Resources (SDR) is een uniek samenwerkingsverband van elf energie- en grondstof intensieve bedrijven in Zeeland, West-Brabant en de Gentse Kanaalzone. Dankzij deze SDR-samenwerking ontstaan er allerlei initiatieven die de energietransitie in de regio verder op gang brengen. Bovendien heeft Zeeland, als eerste provincie, op 10 maart haar Regionale Energiestrategie gepresenteerd om zich klaar te stomen voor een duurzame toekomst.

Aan het Rijk vraagt Zeeland om de miljoenen die in de komende jaren beschikbaar worden gesteld voor de energietransitie en klimaatadaptatie, ook zeker ten goede te laten komen aan de Zeeuwse verduurzamingsprojecten. De verduurzaming van de Zeeuwse industrie draagt enorm bij aan de nationale doelen. Om deze bijdrage te behouden, vraagt Zeeland hulp bij de ontwikkeling van groene waterstof (elektrolyser) die onmisbaar is voor onze industrie. Zeeuwse ambitie is om omstreeks 2030 een grootschalige groene waterstoffabriek (1 GW) te realiseren. Daarbij wil Zeeland het Rijk vragen om bij te dragen aan het oplossen van het elektriciteitsnet, met name naar de Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone. Dit is het enige grote industriecluster in Nederland zonder 380 kV-verbinding. Tevens zijn er middelen nodig voor een buisleidingeninfrastructuur voor de transport van CO₂, waterstof, synthetische nafta en warmte. Zo kan Zeeland blijven bijdragen aan de transitie naar een klimaat-neutrale industrie in 2050.

GRENSOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

Grensoverschrijdende samenwerking is essentieel voor de Zeeuwse economische ontwikkeling, arbeidsmarkt, natuurontwikkeling en behoud van voorzieningen. 'Niet grenzen aan de groei, maar groeien aan de grens' is dan ook het motto van de werking van de Euregio Scheldemond. Concreet voorbeeld van deze ambitie is North Sea Port (NSP), ontstaan uit de fusie van Zeeland Sea Ports en de haven van Gent. NSP is met een toegevoegde waarde van 14,5 miljard euro de derde haven in Europa. Om verdere ontwikkeling goed te kunnen faciliteren is het van belang hoge prioriteit te geven aan de ontwikkeling van de railverbinding Gent-Terneuzen en een goede (obstakelvrije) aansluiting van de verdubbelde Traktaatweg op de R4 Zelzate/Gent. Belangrijke randvoorwaarde voor de grensoverschrijdende samenwerking is het wegnemen van knelpunten in regelgeving tussen

Vlaanderen en Nederland, in het bijzonder op het terrein van de arbeidsmarkt, sociale zekerheid, onderwijs en bereikbaarheid.

Zeeland vraagt om steun voor de grensregio en om bij nieuwe wetsontwerpen de effecten voor de grensregio mee te nemen. Bovendien is een optimale multimodale bereikbaarheid van de Zeeuwse havens van groot belang. Verbetering van de ontsluitende spoorinfrastructuur (Vlissingen-Antwerpen, Rail Gent-Terneuzen) is noodzakelijk. Tot slot vraagt Zeeland het Rijk om in de nieuwe programmaperiode Europese Fondsen INTERREG A middelen vanuit het programma Vlaanderen – Nederland ook te kunnen inzetten voor het oplossen van de grensknelpunten.

